

Evropska Unija se sprema za kritičnu misiju u Bosni

Author: [IWPR Balkans](#)

Brisel se priprema za svoje najveće vojno angazovanje do sada.

Evropski planovi za preuzimanje nadležnosti nad mirovnim operacijama u Bosni i Hercegovini od trupa pod vodjstvom NATO-a tokom sledećih šest meseci predstavljaju ključni korak u razvoju odbrambene i bezbednosne politike Evropske unije, smatraju analitici.

Očekuje se da će se konačna odluka o prenosu nadležnosti sa NATO Stabilizacionih snaga u Bosni, SFOR, na trupe Evropske unije koje će brojati 7.000 ljudi, nakon visemesecnih priprema, doneti na samitu zapadnog vojnog saveza u Istanbulu 28. i 29. juna.

"Očekujemo da će se misija NATO-a u Bosni uspešno okončati krajem ove godine", izjavio je generalni sekretar NATO-a Jap de Hop Sefer 17. maja na konferenciji u Briselu o transatlantskoj saradnji u oblasti odbrane.

De Hop Sefer je rekao da će prenos ovlašćenja "biti značajan momenat u odnosima između NATO-a i Evropske unije, te da će se time doprineti snazenju uloge NATO-a u drugim kritičnim područjima."

Nakon De Hop Seferove izjave, nedavno je postignut dogovor u Briselu o budućem obimu bosanske misije između holandske, luksemburske i britanske delegacije s jedne strane, i bosanskog predsednika vlade Adnana Terzica i ministra odbrane Nikole Radovanovića s druge.

Ovim sporazumom se po prvi put predviđa značajnije učesće bosanskih predstavnika kao treće strane u procesu transformacije SFOR-a u mirovne trupe Evropske unije.

Dajući zeleno svetlo za prenos nadležnosti 17. maja, dvadesetpet ministara inostranih poslova zemalja članica Evropske unije su insistirali na bliskoj saradnji sa NATO-m, ali i "bliskim kontaktima i konsultacijama sa [bosanskim] vlastima".

Odluka o ukidanju prisustva SFOR-a se, ipak, ne može sprovesti glatko, bez ikakvih problema, kako su to priznali mnogi vojni eksperti i stručnjaci za mirovne snage.

"Dugogodišnja misija koja je tako komplikovana i složena, kao što je to slučaj sa SFOR-om u Bosni, ne može se prosto ugasi kao kada palite ili gasite svetlo pomoću prekidača", kaže Majkl Rajan iz Misije Ujedinjenih nacija pri Evropskoj uniji.

De Hop Sefer se takođe slaže da bi novi bezbednosni aranžman u Bosni mogao biti kompleksan zbog čega NATO namerava da u manjoj meri očuva svoje prisustvo u Bosni i nakon što mirovne snage Evropske unije preuzmu dužnost. "Bice neophodno puno napora i vremena da se izgradi partnerstvo između NATO-a i EU", kaže on.

Izvor iz Evropske unije u Briselu izjavio je za IWPR ove sedmice da će nova bosanska misija sadržati većinu osnovnih funkcija svog prethodnika – NATO mirovnih trupa.

Nova misija će uključivati funkcije odvratanja i bezbednosti, u slučaju da "bilo šta podje naopako", i mehanizme da postupa kao garant kontinuirane implementacije Dejtonskog sporazuma iz 1995. godine. Ovaj izvor tvrdi da "neće biti velikih razlika" između dve misije.

Medjutim, Nikolas Vajt iz Medjunarodne krizne grupe, ICG, u Briselu smatra da mirovne snage Evropske unije i NATO-a neće biti sasvim identične kao što to neki posmatraci tvrde.

"Zanimljivo je da će ratni zločini i borba protiv terorizma – dva najoperativnija aspekta mandata NATO-a – ostati i dalje u nadležnosti ne samo zapadnog vojnog saveza već i Evropske Unije", izjavio je Vajt za IWPR.

"Ono što se sada razmatra jeste vrsta vojnog prisustva Evropske unije, koje bi prosto trebalo pre da bude bezbednosno prisustvo, a u manjoj meri intervencionistički mandat koji NATO u ovom trenutku ima", dodaje on.

Bilo kako bilo, misija koju će Brisel uspostaviti u Bosni predstavlja treću po redu – i do sada – najveću vojnu operaciju Evropske unije. Ranije angazovanja su ona u Makedoniji u decembru 2003. i u Kongu u junu 2003. godine.

Mirovne trupe koje će brojati 7.000 vojnika na terenu će "predstavljati fizičku potvrdu posvećenosti Evropske unije rešavanju problema u Bosni", izjavio je Vajt.

Ipak, u pogledu organizacione strukture, veruje se da ce potencijalni problem, nakon preuzimanja nadležnosti, predstavljati dvostruki lanac komande izmedju Evropske unije i NATO-a.

Pozitivni aspekt ove misije su nadanja Evropske unije da ce njena nova uloga u Bosni snazno stimulisati jaganje koncepta evropske odbrambene i bezbednosne politike, ESDP.

To je zajednicka bezbednosna politika Evropske unije, ciji su temelji prvi put udareni 1993. godine, s ciljem da se uspostave vojne snage EU sposobne za resavanje konflikta i mirovne operacije.

Bosna ce takodje imati koristi, kako je to izvor iz Evropske unije opisao, od "cinjenice da ce ta zemlja [Bosna] sada biti deo sveobuhvatne politike Evropske unije".

U samoj Bosni, svi pogledi ce pre biti uprti ka istanbulskom samitu i sansu za eventualno clanstvo u programu NATO-a "Partnerstvo za mir" nego ka prenosu ovlascenja za mirovne operacije sa NATO-a na snage Evropske unije.

Medjutim, malo je verovatno da ce bosanska molba za prijem biti prihvacena jer kljucni preduslov za ulazak u zapadni vojni savez nije ispunjen – puna saradnja sa Haskim tribunalom.

Da li ce nove mirovne snage u Bosni biti uspesnije od SFOR-a u hapsenju osumnjiceni za ratne zlocine – tesko je reci.

Tri strane, koje su u Briselu nedavno izradile nacrt za buducu mirovnu misiju u Bosni, nisu raspravljale o nedelotvornosti SFOR-a, kome je Severnoatlantski savet naložio da pomaze medjunarodnom sudu u Hagu za ratne zlocine.

Ipak, jedan od mogucih scenarija koji su pomenuti je formiranje specijalnih NATO snaga na terenu ciji bi zadatak prevashodno bio da hapse osumnjicene za ratne zlocine.

Primer koji se cesto navodi kao ilustracija dosadasnjeg neuspeha u sprovođenju politike delotvorne saradnje sa Haskim sudom je nedavni neuspeli policijski upad u Visegradu u kucu poznatog lica osumnjicenog za ratne zlocine, Milana Lukica.

Specijalne snage bosanskih Srba, koje su izvrsile prepad, ne samo da nisu uhapsile osumnjicenog vec su, umesto toga, usmrtili njegovog nevinog brata.

Mada je malo verovatno da ce Bosna postati clan programa "Partnerstvo za mir" na konferenciji u Istanbulu, smatra Majkl Rajan iz Misije SAD pri Evropskoj uniji, procene njenih ulozenih napora "svakako nisu uniformne".

"Kljucno je pitanje u kojoj meri Bosna saradjuje sa Tribunalom, a po tom pitanju postoje razlicita stanovista", kaze on. "Jos uvek ima vremena za pozitivan razvoj dogadjaja u Bosni."

Sanja Romić je slobodni novinar iz Brisela.

Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/evropska-unija-se-sprema-za-kriticnu-misiju-u>